

Instituto de arte contemporânea

al held

instituto de arte

Literatuur over Al Held kan worden ingezien
in de leeszaal van het museum

De directie van het Stedelijk Museum zegt dank aan de kunstenaar voor zijn medewerking aan de tentoonstelling en voor zijn bruiklenen, aan de Galerie Renée Ziegler te Zürich voor haar bruiklenen. De Heer Rüdlinger, directeur van de Kunsthalle te Basel is zij erkentelijk voor zijn bemiddeling bij een gedeelte van deze expositie, en de Heer Hans Müller te Stuttgart voor zijn vlotte medewerking.

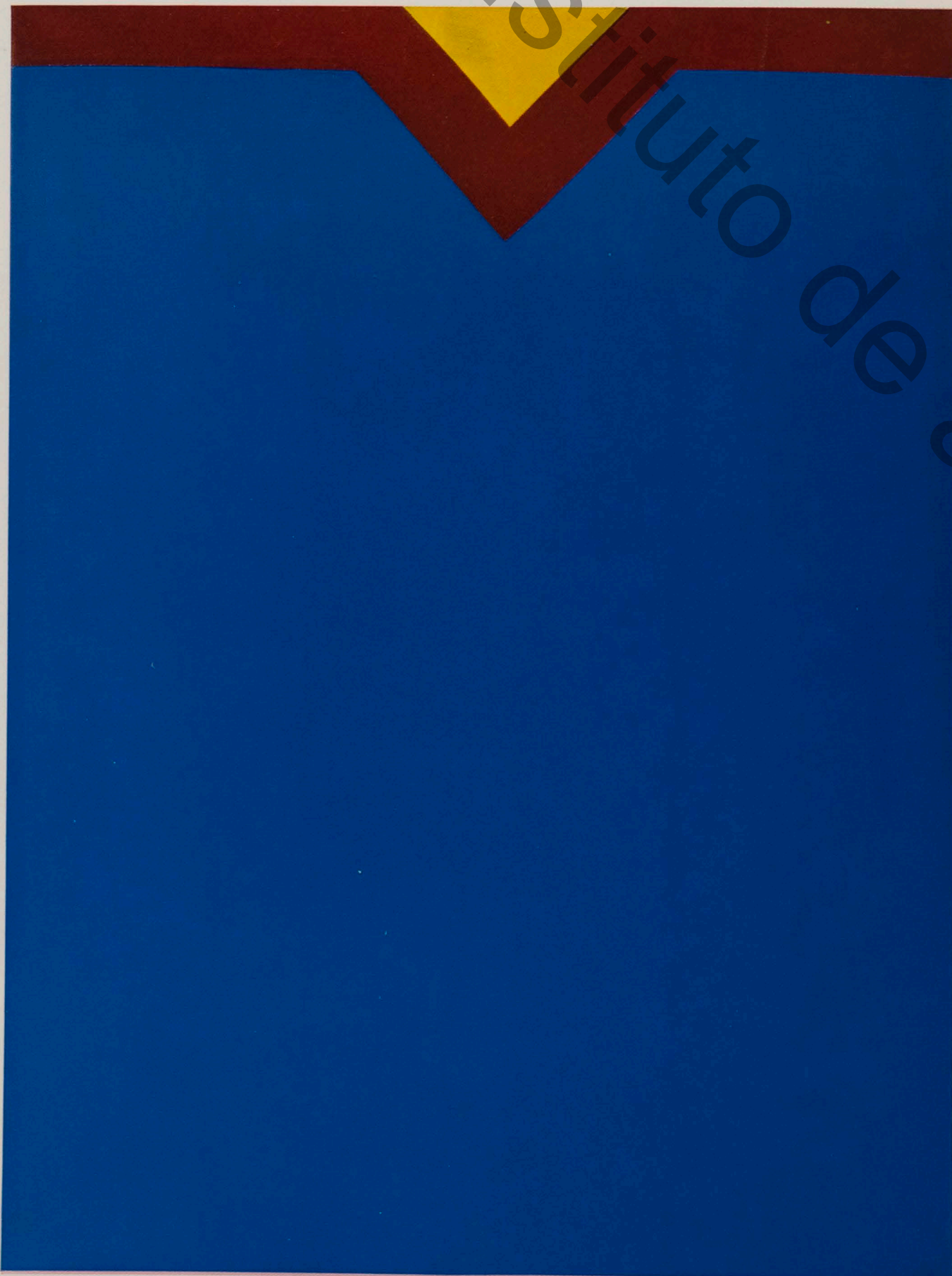
contemporânea

instituto de arte contemporânea

Literatuur over Al Held kan worden ingezien
in de leeszaal van het museum

De directie van het Stedelijk Museum zegt dank aan de kunstenaar voor zijn medewerking aan de tentoonstelling en voor zijn bruiklenen, aan de Galerie Renée Ziegler te Zürich voor haar bruiklenen. De Heer Rüdlinger, directeur van de Kunsthalle te Basel is zij erkentelijk voor zijn bemiddeling bij een gedeelte van deze expositie, en de Heer Hans Müller te Stuttgart voor zijn vlotte medewerking.

Hoewel er ook tentoonstellingen van zijn werken van bescheiden formaat worden gehouden, ervaart men het immense formaat van Helds doeken toch als het eerst kenmerkende. De grootheid is een niet te ontlopen eigenschap van het werk. Men kan zich een volgend moment wel vormen realiseren, maar allereerst is er de ervaring van het monumentale beeld. Bijna op de wijze waarop men zich in kerken of in paleizen kan vergapen aan de enorme ruimte die de mens binnen zijn creatie heeft weten te betrekken, alvorens men zich gaat realiseren welke vorm de architectuur heeft gevonden. Of zoals een amerikaans criticus een drastischer vergelijking trok: 'wanneer je deze heel zware schilderijen ziet, heb je dezelfde ervaring als wanneer je met een onvoorstelbaar dikke vent praat, dan kun je ook geen moment uit je hoofd zetten hoe enorm dik hij wel is.'

De grootheid van Helds werk is er zozeer een eigenschap van, dat ze één van de kwaliteiten uitmaakt.

Is er een motief voor die bijzondere maat? Misschien zullen sommigen er een overbodigheid in zien; men zou ook aan grootspraak kunnen denken; of men kan veronderstellen dat de kunstenaar van iets gewoons, onopvallends iets buitengewoons maakt door het met tien te vermenigvuldigen.

Ik geloof dat de zaak zuiverder ligt. Held houdt er van met enorme ruimten om te gaan; hij deelt dat verlangen met vele Amerikaanse kunstenaars. Hun behoefte is niet om de artistieke grootheid per vierkante meter te bewijzen, maar om enorme velden, grote ruimten te beheersen en te vormen. Omdat we nog altijd te maken hebben met schilderijen – geweldige, onhanteerbare lappen met verf – is dit motief iets onduidelijker dan wanneer Held de muren van een universiteitscampus zou beschilderen. Wie zou vinden dat hij op zo'n enorm doek niet thuis hoort, zou hem dáár onmiddellijk een verblijfsvergunning uitreiken. Al Held stelt zich op tegenover de ruimte en wil met zijn vormen een immens veld onder stroom zetten: hij is duidelijk een monumentaal kunstenaar. Daarbij moeten we niet onmiddellijk aan architectuur denken, aan de integratie van zijn werk met bouwkundige massa's, doch op de eerste plaats aan de monumentaliteit van zijn werk. Het zoeken naar een dergelijke monumentaliteit is een van de kenmerken van de actuele kunst. Het blijkt een van de mogelijkheden om aan het schilderij in zijn meer conventionele gestalte te ontsnappen.

Toen onlangs een aantal kunstenaars en critici antwoord gaven op de hen gestelde vraag: hoe staat het er vandaag voor met het schilderij, heeft het nog een functie, zal het 't uithouden tegenover nieuwe stromingen? –, toen zag vrijwel iedereen de pop- en opart, zero en het nieuwe realisme als de alternatieven. Het was merkwaardig dat men maar slecht onderscheidde dat het schilderij niet alleen in een crisis verkeert bij revolutionaire stromingen, maar ook bij die kunstenaars die in het reuzenformaat een ontsnapping hebben gezocht uit de begrenzing van de micro-wereld van het schilderij. Langer dan honderd jaar zien wij kunstenaars die zich niet tevreden stellen met de individualistische wereld van een uiterst persoonlijk, vaak zeer psychisch geladen schilderij. De eerste moderne monumentale kunst heeft men gezien binnen de neo-stromingen, waar men maar moeilijk onder het middeleeuws dictaat uit kwam. In Nederland was Der Kinderen de eerste man die er iets persoonlijks van maakte. Via Thorn Prikker en Campendonck is er in dit land inderdaad weer een monumentale kunst kunnen ontstaan. Het is zozeer een begrip geworden dat allerlei kunstenaars er voor worden uitgenodigd die er soms behoorlijke moeite mee hebben om hun kleiner gedachte werken realiseerbaar te maken voor het monumentale vlak. Maar er zijn anderzijds kunstenaars die zich in hun atelier gekooid schijnen te voelen en in steeds grotere formaten een doorbraak schijnen te forceren naar ruimten waar zij hun beelden tegenover kunnen stellen.

Voor al deze concreet-expressionisten is het grote formaat essentieel, bij alle

temperamentsverschillen die hen scheiden. Wat hen bindt is dat grote formaat, is de stoutmoedige verkenning en plaatsbepaling van de ruimte rondom ons. Dat maakt hun kracht en moed uit. De moed van de mens die buiten zijn maat wil treden. Die buiten zijn snelle ontroeringen, zijn wel en wee, zijn hebben en houden, zich een opdracht stelt. Gelukkig is de kunst geen onderwerp van een moraal, maar in zoverre esthetisch dat wij allereerst naar het hoe zoeken. Naar de intensiteit van een uitspraak. In die zin geven de werken van Held dus zeker geen oordeel over bijv. de extreem nerveuze, uiterst aangrijpende dagboekbladen van Wols. Misschien voelen de oude Europeanen zich meer verwant met die fragiele subtiliteiten dan met het Cinerama van Al Held. Maar de opgave die hij zich stelt is groot en werkt in zijn realisatie bevrijdend.

Al Held werkt aan de ontmoeting van autonome tekens die wél spreken van zijn persoonlijkheid, maar die allereerst gestalte geven aan een ruimte, die daarvóór indifferent voor ons was. De ruimte: zij is o.a. het aantal eenheden van het metrieke stelsel, maar zij kan ook gemeten worden naar de beelden van Al Held (zoals zij door de ruimteraketten tot een pathetische ervaring kan worden.) Held bestempelt haar derhalve door zijn beelden. Men moet zijn kunst liefst zo concreet mogelijk zien: het bestaan van vormen en kleuren binnen een groot, maar gelimiteerd terrein.

Held is een classicist genoemd. Hij heeft zelf gesproken over een naieve droom, waarbij hij meende de twee grote polen Mondriaan en Pollock, die respectievelijk de objectiviteit en de uiterste subjectiviteit vertegenwoordigen, in één stijl te kunnen verenigen. Natuurlijk zal een dergelijke vereniging altijd een illusie blijven – wie zal er spijt van hebben? – maar zeker bestaat er een persoonlijke stijl van Al Held, waarin hij zich door beiden heeft laten inspireren. Zeker heeft hij iets te maken met de evenwichtige helderheid van Mondriaan, zoals hij relaties onderhoudt met de bewogen uitspraak van Pollock. Mondriaan, dat is bij hem het in evenwicht gebrachte vlak met geometrisch strakke figuren. Pollock, dat is de impulsieve subjectiviteit waarmee de vormen zijn neergestreken, vele malen gedekt, omdat hij zich met de snel drogende plasticverf ontelbare correcties kan veroorloven.

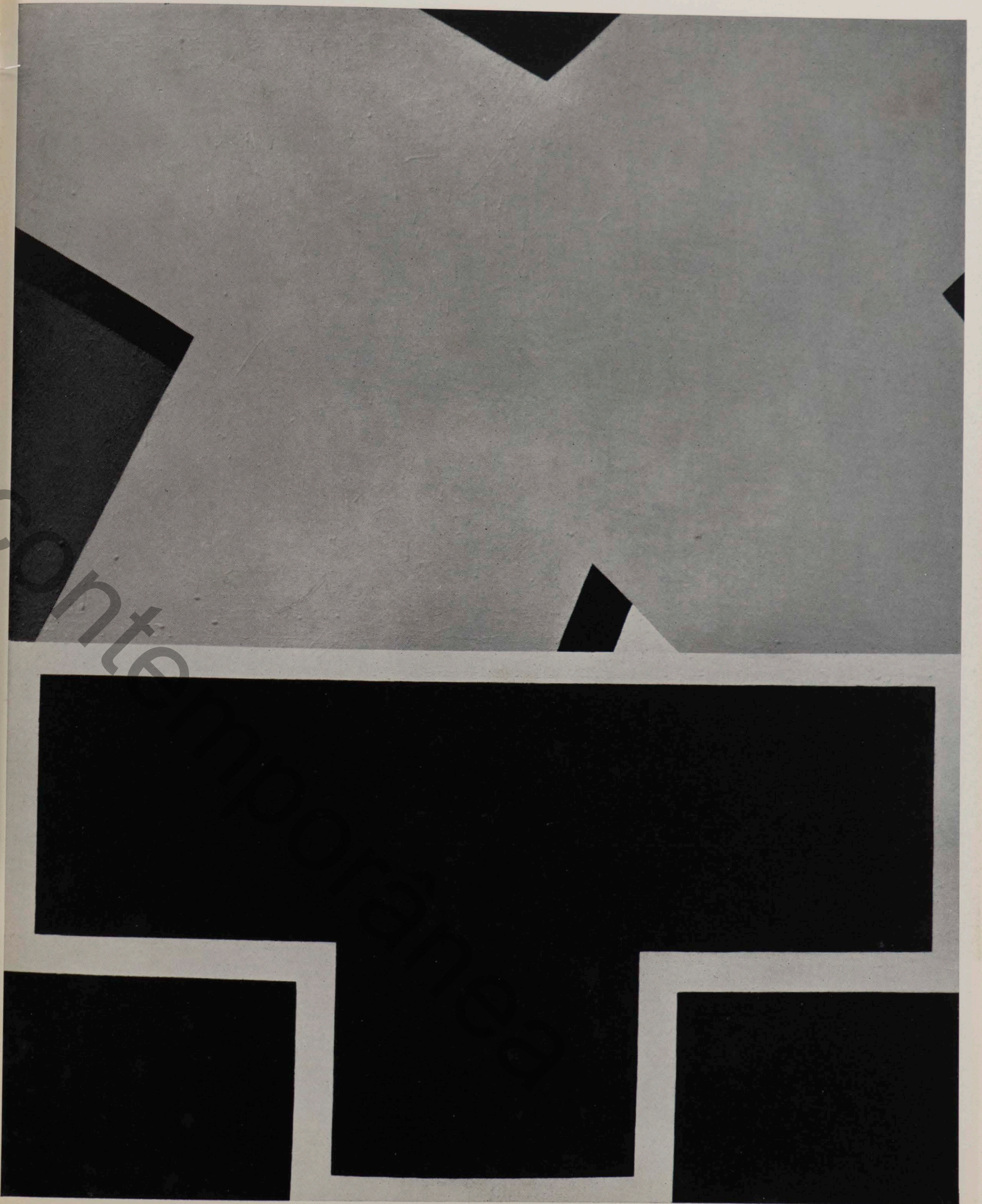
Mondriaan is het evenwicht tussen de duidelijke gestalten, Pollock de in vele lagen opgetrokken muur van verf, waarin de dynamiek van het werk zich aftekent. Mondriaan is het a-tonale gebruik van de kleur, Pollock de waar te nemen snelheid waarmee de verf is neergestreken en de directheid waarmee het beeld is bepaald, zonder uitvoerige meditatie.

Déze stijl is overigens een stadium, zo men wil een voorlopig bereiken. Aanvankelijk had het werk van Held een ruwer oppervlak, een bewogener penseelschrift. Nu ziet zijn oppervlak er uit alsof een schutting is geteerd; alleen de structuren ervan spreken van de 'historie' van zijn bezigheid.

Held schildert niet figuratief. Maar hij kan schilderijen de namen van letters geven, die wij herkennen. Hij kan ook spreken over een 'goddess', die wij als een magische gestalte kunnen interpreteren. Men kan bij hem tekens vinden die verwant zijn aan die welke wij, volgens onze conventies, kunnen verstaan. Maar altijd weet hij ze tot een onafhankelijk leven te creëren. Ook wanneer hij bijv. driehoek en cirkel tegenover elkaar plaatst, is er zowel sprake van deze conventionele geometrische tekens als van autonome plastische beelden en van zelfstandig levende gestalten. Hij is even symbolisch als concreet.

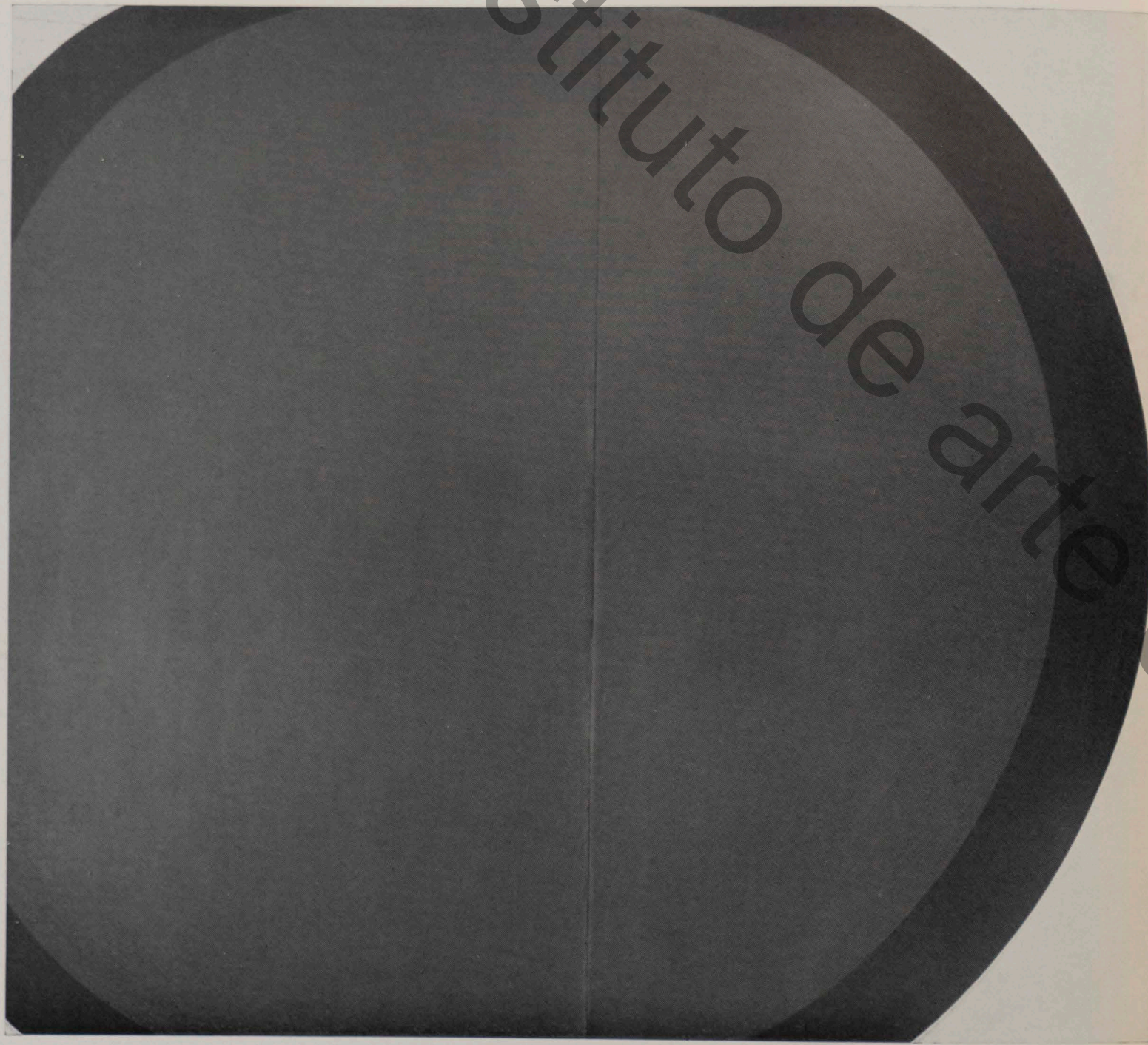
Er bestaan voorstudies van Held en een soort gouaches op papier, met dezelfde dekkende plasticverf, die hij voor zijn doeken gebruikt. Hij maakt dus ook werken die betrekkelijk klein van formaat zijn. Ze bezitten dezelfde helderheid als zijn grote werken. Kan men zeggen dat ze op een grotere schaal – en dan waarschijnlijk veranderd – pas volledig tot hun recht zouden komen? Het zou een overbodige, zo al juiste conclusie zijn.

Het is wel prettig dat op deze tentoonstelling, zijn eerste eenmanstentoonstelling in een museum, beide aspecten van het werk, en hun onderlinge relaties, duidelijk worden gedemonstreerd.

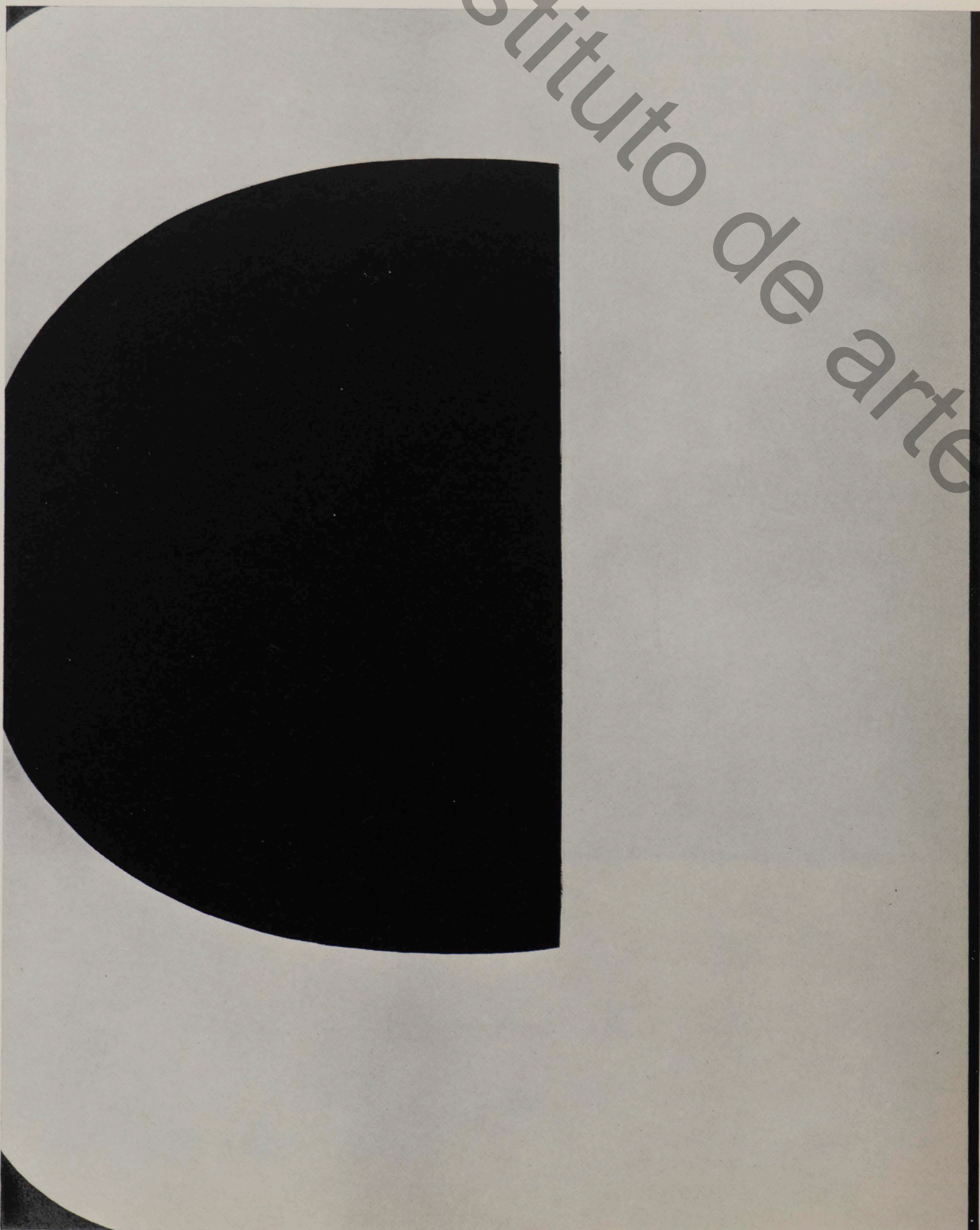

instituto de arte contemporânea

Orânea

Catalogus

1	The Big A	1962	liquitex/doek	290×428
2	Ivan the Terrible	1962	liquitex/doek	368×310
3	The Big D	1963	liquitex/doek	368×290
4	Triangle Circle	1963	liquitex/doek	152.5×106
5	Big Circle	1963	liquitex/doek	183×124
6	The Red Gull	1964	liquitex/doek	245×183
7	Circle and Triangle	1964	liquitex/doek	368×856
8	White Triangle	1964	liquitex/doek	72× 57.5
9	Blue Wave	1964	liquitex/doek	72.5× 57.5
10	Dark Red Wave	1964	liquitex/doek	48× 61
11	White Half Circle	1964	liquitex/doek	48× 61
12	The Yellow X	1965	liquitex/doek	368×454
13	The I	1965	liquitex/doek	275×191
14	Two Circles	1965	liquitex/doek	212×136
15	Black Square	1965	liquitex/doek	196×144
16	The X	1965	liquitex/doek	74× 61
17	White T	1965	liquitex/doek	116× 89

Liquitex is een zeer snel drogende plasticverf op waterbasis

Bruikleengevers

Al Held, New York 2, 3, 6, 7, 12

Galerie Renée Ziegler, Zürich 4, 5, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17

Anoniem 1

Eenmantentoonstellingen

- 1952 **Galerie 8, Parijs**
 1958 **met Donald Berry in de Poindexter Gallery, New York.**
 1959, 1960, 1961, 1962 **Poindexter Gallery, New York.**
 1961 **Bonino Gallery, Buenos Aires.**
 1964 **Galerie Gunar, Düsseldorf**
Galerie Renée Ziegler, Zürich
 1966 **Galerie Müller, Stuttgart**

Groepstentoonstellingen

- 1959 **'Neue Amerikanische Malerei', Kunstmuseum St Gallen**
 1961 **'Imagists and Symbolists', Solomon R. Guggenheim Museum, New York**
Institute of Contemporary Art, Boston
New London Gallery, Marlborough, Londen
'The 1961 Pittsburgh International', Carnegie Institute
 1962 **'1961', Dallas Museum for Contemporary Art**
'Corcoran Biennial', Washington
'Geometric Abstraction in America', Whitney Museum of American Art, New York
 1963 **'Toward a new abstraction', The Jewish Museum, New York**
 1964 **'67th Annual American Exhibition', The Art Institute of Chicago**
'American Abstract Watercolors', Museum of Modern Art, New York
'Annual Exhibition', Whitney Museum of American Art, New York
'Post Painterly Abstraction', County Museum, Los Angeles
'Sammlung La Peau de l'Ours', Kunsthalle, Basel
 1965 **'Concrete expressionism' New York University**
 1965 **'Signale', Kunsthalle, Basel**
'Annual Exhibition', Whitney Museum of American Art, New York

Biografie

- 1928 **geboren te New York City.**
 1948 **uit de Navy. Komt terecht in een milieu van jonge schilders.**
Had er nooit aan gedacht kunstenaar te worden, maar de nieuwe omgeving inspireert hem om te gaan studeren aan de Arts Students League, New York. Hij leert tekenen en schilderen.
 1949 **vertrekt naar Parijs. Tekent op de Grande Chaumière en studeert korte tijd sculptuur bij Zadkine.**
 1952 **terug naar New York.**
 1955 **verblijft te San Francisco.**
woont in New York.

Literatuur

- Art News*. jan. 1959. vol. 57. nr. 9. p. 17. I.H.S.: 'Berry and Held'.
Arts. febr. 1959. vol. 33. nr. 5. p. 64. B.D.H.: 'Al Held. Donald Berry.'
Art News. jan. 1960. vol. 58. nr. 9. p. 15. H.C.: 'Al Held'.
Arts. jan. 1960. vol. 34. nr. 4. p. 58. G.D.: 'Al Held'.
Art News. mei 1961. vol. 60. nr. 3. p. 15 I.H.S.: 'Al Held'.
Art in America. nr. 1. 1962. p. 25.: 'Al Held'.
Art News. dec. 1962. vol. 61. nr. 8. p. 14. I.H.S.: 'Al Held'.
Arts Magazine. jan. 1963. vol. 37. nr. 4. p. 47.
Art News. maart 1963. vol. 63. nr. 4. p. 24-28/59-60. Thomas B. Hess: 'The phony crisis in American Art'.
Art News. maart 1964. vol. 63. nr. 1. p. 46-49/62-63. Brie Taylor: 'Towards a plastic revolution'.
Art in America. nr. 4. 1964. p. 46-47.: 'New Talent U.S.A.'.
Studio International. nov. 1964. vol. 168. nr. 859. p. 210-213. Dore Ashton: 'Al Held. New Spatial Experiences'.
Werk. dec. 1964. p. 292. H.C.: 'Al Held. Galerie Ziegler'.
Studio International. aug. 1965. vol. 170. nr. 868. p. 88-89. Dore Ashton: 'Concrete expressionist, at New York University'
Art News, april 1965, vol. 64. nr. 2. p. 38-48/65-66: 'Expressionism with corners'

Verzorging: Wim Crouwel GKF-AGI (Total Design)

Druk: Stadsdrukkerij van Amsterdam

Foto's: Atelier Eidenbenz, Basel

Stedelijk Museum Amsterdam 25 maart t/m 1 mei 1966,
catalogus nummer 394

instituto de arte contemporânea